

ODMENY, MINULOSŤ A SLOVENSKÉ KOMUNITY

Vladimír VALENT

REWARDS, PAST AND SLOVAK COMMUNITIES

ABSTRAKT

Poukazuje sa na spoločenský význam uznání odovzdaných osobnostiam slovenských komunit. Podané sú historické fakty o živote Slovákov v minulosti žijúcich na území niekdajšieho Rakusko - uhorskeho impéria. Pre zabezpečenie materiálne a duchovne bohatého života entít na územiach ich dnešných domovín, to vyžaduje angažovanie, organizáciu i prax jednotlivca i jeho činiteľov, ktoré sa budú riadiť i realizovať v súlade so súčasnými vedomosťami, rozvojom i potrebami spoločnosti.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: Odmeny, slovenská komunita, život entity

ABSTRACT

It points out the social importance of recognition given to personalities of Slovak communities. Historical facts about the life of Slovaks living in the former Austro - Hungarian Empire are presented. To ensure the material and spiritually rich lives of entities in the territories of their present-day homeland, this requires the engagement, organization and practice of the individual and its factors, which will be managed and realized in accordance with current knowledge, development and needs of society.

KEY WORDS: Rewards, Slovak community, entity life

ÚVOD

Je chválehodné verejné oslovenie, uznanie, faktmi (z)dokumentované udelenie cien, odmien osobnostiam a inštitúciám slovenskej komunite v Srbsku a Slovákom v ich domovinách v širom svete. Poukazuje to na ich tvorivosť, samostatnosť, slobodu, na stavy a diania v minulosti a na spoločenský význam ich práce v tých prostrediach.

V tunajšom, lokálnom, prostredí to cvendží, podľa môjho chápania, vtedy keď sa o ceny, pochvaly pričinia inštitúcie Slovákov Srbskej, Chorvátskej, Maďarskej, Rumunskej i Bulharskej republiky, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSŽZ) v Bratislave a inštitúcie Slovenskej republiky. Pozornosť slovenskej (lokálnej a štátnej) verejnosti, národov vtedy sa upriamuje na význam práce, tvorivosti, kompetencie, ponúky pre rozvoj, zastavenie vyludňovania až realizovanie udržateľnosti etnika – názorov na stavy, diania v lokálnom, v celomenšinovom až v štátnom prostredí.

Také činy uprednostňujú, hlásajú vedomostné a pre každého občana i nevyhnutné zdokonaľovanie sa a využitie vedomostí v živote, zároveň i prispôsobenie sa súčasnosti. Osnovou a súčasťou toho sú vzdelávanie a občianske práva človeka, ich každodenné uplatňovanie. Tie činy a poznanie rozvetvujú (po)vedomie človeka v ochrane seba, vlastného pôvodu, tvorivosti, aktivít i angažovaní sa v spoločnosti čím sa vzdelané obyvateľstvo dopracuje i k vysokej životnej úrovni. Je to v spojitosti a súvisí i s ochranou hmotného a nehmotného dedičstva a s každodennosťou prameniaca z tradície, zvykov a obyčajov – zo sústavy národnej identity. I tým človek, jeho kolektív a okolie definujú zmysel života, poznávajú, pestujú, dopĺňajú, osvojujú a reprezentujú to v menšinovom a v inorečovom prostredí. Poukazujúc na to, presvedčený som, že predsavzatia, skutky zoskupujú a ako sústava zväčšujú, obohacujú spolupatričnosť, vzájomnosť a spoluprácu ľudí i národov. Analýza i syntéza tých stavov a dianií podávajú (reálne) svedectvá, že v porovnaní zo svojou

minulosťou človek, jeho spoločenstvá dnes žijú na ponuky i výzvy, materiálne i duchovné statky bohatším a životom i štedrejšim na radosti i potešenie. Nenačím sa prekvapit' keď to málokto uzná !

ODMENY, ŽIVOT A SPOLOČENSKÁ PRAX

Aktivitami a odmenami/cenami (navrhnuté) osobnosti i inštitúcie príkladom sú pre Slovákov a ich inorečových spoluobčanov (v štáte a mimo jeho hraníc). Verejným zapojením sa do života osobnosti zviditeľňujú, rozvetvujú i postoje i skutky i vlastnosti človeka a jeho pokrok a tým i životných radostí, šťastia a utrpení. Kompetenciou zasahujú i do osnov trvaloudržateľnosti slovenských komunit na územiach spomentých štátov a v širom svete. Práve skrze toho poďakujem iniciatívy, ustanovenie, udeľovanie cien Národnostnej rady slovenskej národnostnej menšiny v Srbsku, ceny Pro cultura Slovaca[2] definovanú Ústavom pre kultúru vojvodinských Slovákov v Novom Sade, ceny počas bienálov slovenských výtvarníkov v Srbsku a výstav insitným maliarom, spisovateľom, profesorom škôl, recitátorom, interpretom ľudovej i zábavnej hudby, športovcom, verejným pracovníkom ako i udelenie cien v Rumunsku aká je cena Ondreja Štefánka, v Maďarsku cena Samuela Tešedíka, ceny ÚSZZ a tu nepomenované ceny a ich iniciátori i pramene.

Identické ocenenie patrí i odmeneným a cenám lokálnej úrovne.

Ceny sa udeľujú osobnostiam z etnických spoločenstiev žijúcich na územiach spomenutých štátov tiež i osobám zo Slovenskej republiky. Tak boli udelené i ceny roku 2019. Bolo (by) opodstatnené verejnou v úplnosti a transparentne oboznámiť o všetkom súvisiacom s financovaním, posudzovaním, výberom a o odmenených, o ich práce, jej výkonoch v spoločnosti a nezapadnúť spomenúť ani členov porôt zodpovedných za návrhy a tým i za udelenie odmien. Súvisí to, predovšetkým, so spoľahaním sa etník a ich predstaviteľov, na vlastné sily i znalosti. I preto, že posúdenia činiteľov Slovenskej republiky, poznajú to mnohý zo spomenutých prostredí, hýria pochvalami Slovače s početnými, žiaľ až (pre)často, s nezrealizujúcimi sľubmi. K tomu, pre mnohých občanov Slovenska ide o Slovákov cudzincov. Slovákov zo Srbska, dodatočne, zdobia občanmi SK nelichotivé, mnou odsudzujúce, pomenovanie – Srbáci. Skúsili to početní činitelia slovenského zahraničia, ale často mlčia, nemajú šajnu verejne sa o tom vyjadrovať.

Po roku 1993 dotáciami (grantmi) Slovenskej republiky poznačená jenedávna minulosť zahraničných Slovákov vďaka projektom a financovania ich aktivít na poli kultúry, vzdelávania, informovania a médií. Po roku 2006 ide tu i o podporu krajských projektov prostredníctvom ÚSZZ (odbor TEDO) v Bratislave.

V období rokov 2017 ÷ 2019 na jeden rok podpora - dotácie ÚSZZ pre slovenské komunity vo svete (rok 2019, ÚSZZ odhad: 1 750 000 osôb) - zvyšovaním súm bolo SK schválené 918 128,12 ÷ 986 150,00 €. Na jedného Slováka vo svete to činilo 0,52 ÷ 0,56 €/osoba/rok. Bez USA Slovákov (ÚSZZ odhad: 750 000 osôb) na jednu osobu to vynáša 0,92 ÷ 0,99 €/osoba/rok. Pre Slovákov Srbska (roku 2011 v SRB súpis: 52 750 osôb) a pre nadpriemerne dominujúci počet ich projektov k sume pomoci z domicilného štátu dotáciami SK sa dodávalo ešte zhruba 2,5 €/osoba/rok. Podľa ÚSZZ (https://www.uszz.sk/data/2016/3_11_Vystupenie_predsedu_USZZ_na_Stalej_konferencii_2016.pdf) a J. Varša "...prerozdelenie zostane vždy subjektívne a bude polarizovať až antagonizovať vzťahy medzi tými, ktorí dostali podporu a tými druhými bez ohľadu na to, aký objem prostriedkov by Slovensko vyčlenilo pre krajanov...".

Dotácie chápem ako dobročinné investovanie s redistribúciou rozpočtu SK.

Nenačím fakty tlmočiť ako zasadzovanie (sa) o to aby všetci dostali identický finančný výnos dotácie na jednu osobu. To nie je nutnosťou a ani príčinou ekonomickej nerovnosti v komunitách. Zasadzujem sa za uznesenia, ktorými by sa grantmi a deľbou narastajúcej finančnej sumy pomoci SK prijmy účelovo rozdeľovali podľa významu, váhy, predpokladaného spoločenského vplyvu projektov na okolie a udržateľnosť enkláv. Zväčšená starostlivosť SK o slovenské enklávy v zahraničí - diapsóru - (vy)žiada i finančné zvýšenie grantov. Tým by sa mohlo pribernejšie vplývať na ich povedomie, na hospodársko - sociálne podmienky, etnokultúrne situácie a skrze nezamestnanosti až na ekonomické postavenie. Do popredia sa tak dostanú i vypuklé otázky o počte Slovákov, o demografii, o migrácii

mladých, v ich domovinách zabezpečenia pracovných príležitostí, prajných podmienok zamestnávania a samorealizovania sa a života.

O krajanových Slovákoch, o tu spomenutom a o inom, i ÚSZZ i štátnym orgánom i mediálnej sfére SK a podobne v domovinách krajanov parilo by sústavné, objektívne informovanie občanov. Tak by sa zviditeľnili postavenie, činnosť, dosahy práce, potreby, štátom definované podmienky a usporiadanie života komunit na tých územiach.

Financovanie materským štátom činností príslušníkov svojho národa ako občanov iných štátov - zahraničných príslušníkov na územiach tu spomenutých štátov - nie je neobvyklý jav. Početným činiteľom, i tu spomenutých štátov, je známe správanie sa vedenia Maďarskej republiky voči Maďarom žijúcim v zahraničí. Poukazujem tu na dotácie vlády Maďarskej republiky pre Maďarov v Srbsku. Na obdobie rokov 2016 ÷ 2019 Maďarsko im určilo 160 miliónov eur ! Z tej sumy 64 milióny eur sú nevratné prostriedky – granty. Pre 253 899 Maďarov v SRB (súpis roku 2011) ten výnos činí 157 €/osoba/rok z čoho na grant patrí 39 €/osoba/rok. V porovnaní s touto dotáciou pomoc SK vyznieva veľmi skromne. Ale aj napriek tomu SK sa i cestou ÚSZZ dotácií pričína o realizáciu programov, reprezentovanie sa zahraničných Slovákov v ich domovinách, v zahraničí a tak i o ich zviditeľnenie až udržateľnosť v domovinách. Bez ohľadu na skromnosť SK dotácií príslušníkov entika i to zaväzuje vyjadriť vďaka za pomoc i starostlivosť. Domnievam sa, že dotácie - granty sú nepopierateľnou formou vplyvu na blaho občanov a ich komunit, pretože zvyšujú kvalitu pôsobenia, životnú úroveň a v domovoch predpovedajú lepšiu budúcnosť.

V súvis so súbehmi slovenských inštitúcií a v textoch zriaďovateľov cien i v iných textoch mňa upomína oslovenie Dolná zem a dolnozemský Slováci. V Srbsku texty toho druhu sa podávajú verejnosti informačno – politickým týždenníkom Hlas ľudu z Nového Sadu, slovenským magazínom Rovina/Slovenské vydavateľské centrum v Báčskom Petrovci, už od roku 1902 a založenia i náslovom patriacemu časopisu Dolnozemský Slovák[3] vydavateľa (od roku 1995) Národné literárne centrum v Bratislave (s tlačením časopisu v Nadlaku/Rumunsko). Pre občanov žijúcich v už spomenutých štátoch podobné používanie toho termínu počuť i počas verejných vystúpení jednotlivcov a slovenských činiteľov inštitúcií Srbska, Rumunska, Maďarska, Chorvátska a Slovenska. Vztahuje sa to i na tam tlačené i vydávané publikácie i zdroje informovania a úradu.

V minulých desaťročiach verejne som si viac krát dovoľil na ten pojem, jeho používanie, upozorniť (i tunajšiu) verejnosť. Bezúspešne. Napriek takému výsledku obhajujem stanovisko i pranie, až nevyhnutnosť vymanenia sa Slovákov z minulosti a oslovenia dolnozemský Slováci i prítomnostnú platnosť pojma Dolná zem. Naimä, spomenutý termín (i jeho význam) zahŕňa a pripomína dávne z Horného Uhorska presťahovanie – migráciu – Slovákov životom i vynutenú, vtedajšími úradmi impéria i podporenú, organizovanú na južné časti Rakúskeho impéria a tak i tými presťahovalcami zabezpečovanú ochranu tých hraníc impéria. Presťahovanie a osídlenie bolo, a i dnes sa tak môže kvalifikovať, typickým činom kolonizácie panónskeho priestoru a území tu spomenutých, dnešných, štátov. Skrze záujmu toho impéria, stretnutiam s tam už žijúcimi inonárodmi i odlúčenosti z jadra svojho, materského, národa slovenský presťahovalci sa dostali do novej situácie, ktorá im podmieňovala, (pred)určovala zvláštne spoločenské[4], politické, etnické[5], kultúrne i náboženské postavenie i vývin[6,7].

Je pravdou, že v období Rakúskeho impéria severná časť dnešnej Slovenskej republiky bola pomenovaná, v 16 – 19. storočí, nemčinou Oberungarn, Ober – Hungern(a podobne) a v maďarčine Felvidék/felvidék (v slovenčine zriedkavo aj Felvidék) to jest Horné Uhorsko. Dejínari vedia, že štarší preklad, ekvivalent, toho maďarského slova bol felföld[8] – poslovenčene to znie Horná zem – Horniaky.

Niet pochybností, že koncom 19. a osobite počiatkom 20. storočia južná časť Rakúsko – uhorského impéria (ďalej RUI) v nemčine sa menovala Niederungarn, Nieder – Ungarn a tomu podobne (tam v 16 – 19. storočí Hungaria Inferior, partes inferiores regni Hungariae) a v maďarčine (pred 19. storočím) alföld (poslovenčene: Dolná zem). Po roku 1867 a Rakúsko – uhorskom vyrovnaní avzniknutím duálneho štátu vtedy dominujúci uhorskí činitelia tam rozvíjali tézu o zabezpečení obnovenia niekdajšieho Uhorska[9]. Dokumenty svedčia o tom, že po roku 1867 na území RUI a jej východnej časti – Uhorsko – nastali veľké zmeny v postavení národov v impériu. Aj napriek

tomu, že v tom štáte počtom Uhri boli menšina[10], Uhrami (dnes sa to označuje Maďari) boli všetci občania tej časti monarchie. Po roku 1868 uhorským snemom vydaný národnostný zákon[11] (RUI cisárom podpísaný roku 1868) vo svojej preambule deklaroval, že v Uhorsku existuje len jeden, uhorský (maďarský), politický, národ, ktorého plnoprávnymi členmi boli všetci príslušníci tam žijúci[12,13]. Je to svedectvo, že to boli ťažké časy ako výsledok uhorskej nadvlády a jej styčného vzťahu zo štyristoročnou habsburskou monarchiou. Podľa ocenenia historikov štátna mocnosť praktikovala nevelký záujem o postavenie početných v monarchii žijúcich etnických spoločenstiev a tým aj o Slovákov. Vrchnosť RUI podporovala asimilovanie s pokusom ako spoločný dorozumievajúci jazyk presadiť nemčinu. Štátna doktrína na území Uhorska presadzovala nielen asimilovanie nemaďarských príslušníkov ale i duch tvrdej maďarizácie obyvateľstva[14,15]. "...Plné občianske a politické práva boli priznané len obmedzenému počtu obyvateľstva a viazané na viacero cenzov a to najmä aristokracii a podnikateľom, čo bolo rozhodne spiatocnícke a posilňujúce vplyv vládnych maďarských vrstiev. Pojednávacím jazykom súdov bola maďarčina, trestné súdnictvo bolo značne zmanipulované a diskriminácia prekvitala aj v oblasti tlače, v neskorších rokoch po vyrovnaní nastala maďarizácia školstva, správy a cirkvi..."[16]. Dokumentujú to i zákony RUI z roku 1905. Poukazujem i na zvláštnosť vtedajších uhorských zákonov o tom, že v tej časti RUI tam žijúci Židia si národnú emancipáciu nežiadali a aj napriek tomu vlastnili ju a inomaďarské národy, túžiace po národnej svojbytnosti, boli tými zákonmi potláčané, ich život bol krušný[17,18], poznačený štátom organizovanou maďarizáciou[19,20].

Časť zopakovaných a dejinármi, odborníkmi, tlmočených faktov by mali byť podstatou pre slovenských činiteľov v širom svete a pre tých, ktorí to chcú preveriť, poznať. Sú to svedectvá (s kladmi a protikladmi pre občanov) o živote nielen Slovákov vo vtedajšom Rakúskom a osobite Rakúsko – uhorskom impériu. Je to môj postoj bez hoci akých aspirácií prameniacych z nenávisti, z osočovania iných národov a ich vedenia bez vášne nacionalizmu. Ide tu o poznanie a činenie, ktoré majú byť v súlade s faktmi a s toho i vyplývajúceho (sa) správania v dnešku. Dnešku, ktorý je už vyše 100 rokov vzdialený od existencie poslovenčene pomenovaných Hornej zeme („vysočina“, ktorá sa vzťahuje na niekdajšiu severnú časť Rakúsko – Uhorska) na Horniaky – tzv. Felvidék a Dolnej zeme, alebo po maďarsky Alföld.

Koncom druhého desaťročia 21. storočia, majúc na zreteli i uvedené fakty, mienim, že je používanie výrazu Dolná zem aj z formálne – právneho stanoviska, neoprávnené a osobite i z hľadiska geografie – prírodného prostredia a (systému) ľudskej spoločnosti. Pre dnešné štátne usporiadanie Európy je to i (archaický) prežitok minulosti. Aj napriek tomu ten pojem je zachodený (od roku 1719/1721 až po rok 2020) v spomenutých štátoch a ich spoločenstvách a pri označovaní bydlísk, občianskeho postavenia, stanišťa, spoločensko – politického, kultúrneho, náboženského a iného vývoja v živote Slovákov na územiach spomenutých (dnešných) štátov.

Nádejám sa, že vedenia a členovia slovenských inštitúcií i jednotlivci v Srbsku, Rumunsku, Maďarsku, Chorvátsku, Slovensku tiež i v širom svete sa pokúsia a budú sa snažiť (po)rozumieť moje stanoviská i návrhy. Tu spomenutým, všetkým nám, mali by o tej záležitosti, postoj a správanie (sa) byť založené na dejinných faktoch. Postojmi a činmi má sa chrániť záväzok o celistvosti štátov, medzinárodné normy a neohrozovanie občianskych vzťahov tiež štátnu príslušnosť – integritu človeka[21]. V tu komentovanom prípade inzistovanie o štaništi ľahko a presne by sa mohlo vymedziť geografickým a z dejín známim pomenovaním územia: Panonská nížina. Málokto by vlastnil dôkazy, že spomenutý a tu oslovený slovenský živel nie je tým jednoznačne nielen geografický, dejinne, spoločenský, kultúrou a etnický ale i funkčne úplne definovaný, vymedzený.

Bez ohľadu na moje upozornenie odmeny odovzdávajú a úctou diela poznačujú poslanie a skutky odmenených. Mne sa nepáči, že zostavovatelia súbehov a mnohý (i tunajší) verejný činitelia počas výstupov nechcú alebo neuznávajú, že Dolná zem už od konca roku 1918 neexistuje i skrze rozkladu a zániku Rakúsko – uhorského impéria. Kiežby si Slováci v Srbsku, Maďarsku, Rumunsku, Chorvátsku, Bulharsku, v Slovenskej republike a činitelia ich úradov, slovenské enklávy a ich predstavitelia v širom svete uvedomili a v súlade s faktmi, so súčasnými spoločenskovednými, politickými a inými stanoviskami a praxou nezabúdali i na tú, dejinnú, skutočnosť a posúdili i stanovisko Aristotelesa[22,23]: "Na prítomnosti je príjemná činnosť, na budúcnosti nádej a na

minulosti spomienky". Tak by sa vymanili z náruče minulosti a pre slovenských obyvateľov spomenutých štátov, nepoužívali by (sa) neopodstatnené výroky. Zbytočný kolokvializmus. Pravdaže, nakoľko v základoch ich existencie nie je trvalo zakódované zabudnutie o odnárodňovaní, nakoľko im skúsenosti ich slovenských predkov ani počas roku 2020 nenapomínajú nežiť minulosťou. Do dejín patriacich i vyprevađených stavov, úmyslov, pokynov i skutkov.

Viacdesaťročné angažovanie v slovenskej komunitie v SRB dovoľuje (mi) uzavrieť, že tu spomenuté netrápi obyčajného občana. Početní o tom nemajú poňatia, ani ich to nevyrúša. Občania predovšetkým dbajú o seba, svoju rodinu, učia sa, varia, oddychujú, liečia sa, spravujú, premýšľajú o budúcnosti, bojujú, hašteria sa, nepravdy ich hnevajú, spolupracujú, stretávajú sa, spolucítia, túžia, mudrujú, rozdávať dary, radujú sa novonarodeným, smútia za zosnulými, pomodlia sa – žijú obvyklý, osobnými predsavzatiami ovplyvnený život. Tak každý využíva svoj intelekt, volí vlastný sociálny, kultúrny, estetický, etický, výchovnošportový, náboženský život, kochá sa v tom čo vytvoril, stretáva to čo mu ponúka až vyžaduje obkolesujúca spoločnosť i príroda.

ZÁVER

Život, ľudské činy, výzvy, minulosť a každodennosť (nás) môžu a majú mnohému podučiť, opomenúť. Aj podpisovateľa týchto riadkov. Očakávajúcim faktom a činom je, že človek žije, tvorí, zriaďuje okolie, život, prejavuje pocit súcitu i spolucítien a porovnáva ľudské vlastnosti, rôznorodosť tradícií, zvykov a obyčají, kultúru národov. Snaží sa, zúžitkujúc uznané názory, vedomosti a často i ciele spoločenstva, usmerniť predsavzatia a zámernosti v súčasnosti (z)realizovať podklady pre materiálne i duchovné osnovy rozvoja, pokroku, blahobytu v živote, rozmnožovať bohatstvá vlastných plodov tvorivosti, vzájomnosť, udržateľnosť (kladov) života a k tomu využiť mnohorakosť, ďalekosiahlosť poučení z minulosti poznačujúcich i dnešok človeka, jeho rodinu zároveň vplývajúcich i na budúcnosť – na zajtrašok patriaci deťom a ich rovesníkom. Znamená to, že nehlasam zabudnutie minulosti, ale rozmach vedomostí, nahliadnutie do znalostí a opravy pochybností, presvedčení, dôvtipné (vy)riešenie (evidovaných) problémov až vyslobodenie sa z povier a predsudkov. Ešte menej som zástupcom, obhajovateľom toho, že "Každý mlinár na svoje koleso vodu naráža[24]". Opačne, z minulosti načim zvládnuť poučenie tak ako to ponúkol Konfucius[25,26]: "Študuj minulosť, keby si chcel predpovedať budúcnosť".

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] valent@tmf.bg.ac.rs; v.valent2008@gmail.com
- [2] <http://www.slovackizavod.org.rs/medjunarodna-saradnja/projekti/16088> - Zriaďovatelia Ceny Pro Cultura Slovaca: Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov (Srbsko), Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku (Maďarsko) a Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Krasku (Rumunsko)
- [3] Prvé číslo Dolnozemskeho Slováka vyšlo v Novom Sade 15. októbra 1902, <https://www.slovackizavod.org.rs/kultura-u-medijima/stampani-mediji/5462>
- [4] Mannová E. et al. Krátke dejiny Slovenska, Academic Electronic Press, Bratislava, 2003
- [5] Marek M., Národnosti Uhorska, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity, Trnava, 2011, str. 14, 81 – 95
- [6] Pivková Z., Stručný prierez dejinami Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Uhorsku (od druhej polovice 19. storočia po rok 1914), str. 334 – 349; <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak4/subor/Pivkova.pdf>
- [7] Botík J., Dolnozemske Slováci, Tri storočia vystaňovaleckých osudov, spôsobu života a identity Slovákov v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Bulharsku, Ivan Krasko, Nadlak 2011; https://is.muni.cz/el/1421/jaro2012/ETBB18/um/DOLNOZEMSKI_SLOVACI.txt
- [8] Felvidék poukazuje na oblasť vyššej nadmorskej výšky, hornatý kraj. Alföld v maďarčine je sinonimom za Panonskú nížinu (Panonskú panvu); <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-253.html>

- [9] Za zakladateľa sa považuje Štefan I. alebo Štefan Veľký v rokoch 1000/1001 – 1038 prvý kráľ Uhorska
- [10] ibidem 4, str. 37 – 38
- [11] ibidem 7
- [12] Kováč D. Istorija Slovačke, Vojvodanska akademija nauka i umetnosti, Slovenská akadémia vied, Novi Sad, 2012
- [13] <https://oskole.detiamy.sk/clanok/narodnostna-otazka-v-mnohonarodnostnom-rakusku-uhorsku-proces-madarizacie>
- [14] ibidem 12, str. 79 – 84, 86 – 113
- [15] Zvestovali mi to rodinný príslušníci, rodičia a ich osobné (štátne) dokumenty
- [16] Bavlšíková K., Analýza národnostného zákona z roku 1868, Právna historiografia, Akadémia, rok 2016/2017; https://www.academia.edu/33433790/Analýza_narodnostneho_zakona_z_roku_1868
- [17] Kovačický proces. 5. a 9. mája 1907 pod vedením Jána Čaploviča (1876 – 1925), evanjelického a. v. kňaza v Kovačici, (Vojvodina, Srbsko). Podobná vzbura sa udiala roku 1907 v Černovej (SK)
- [18] Juríková E.: Odkaz predkov v Kovačici. Evanjelický posol spod Tatier. Roč. 97, 2007, č. 24, str. 14
- [19] Selenča 1758 – 1998, Zborník prác, Slovan Selenča, Kultúra Báčsky Petrovec, 1988; Slováci v Erdevíku, 1860 – 1907 – 1997, Zborník príspevkov, Slovenský kultúrno - osvetový spolok v Erdevíku, 2001 a monografie o slovenskej komunite v dnešnej Srbskej republiky
- [20] Historické listy, 1, 2010; http://www.klubsk.net/Listy/priloha-4_2010-Historicke_web.pdf
- [21] Ďurovská M., Výrost J., Homšíňová M., Spoločenskovedné súvislosti hovorenej slovenčiny mladej generácie Slovákov žijúcej v krajinách na Dolnej zemi (Chorvátsko, Srbsko, Rumunsko, Maďarsko), Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Spoločenskovedný ústav Košice, Košice, 2018
- [22] Aristoteles (384 – 322 pred našim letopočtom) starogrécky filozof a vedec, zakladateľ logiky a vedných odvetví psychológie, zoológie, meteorológie,... ; <https://citaty-slavnych.sk/citaty/285744-aristoteles-na-pritomnosti-je-prijemna-cinnost-na-buducnosti/>
- [23] Ruisel I., Poznávanie v historických súvislostiach, Ústav experimentálnej psychológie, SAV, Bratislava, Slovak Akademia Press, 2010, str. 282 – 290; <https://psychologia.sav.sk/upload/Ruisel2010.pdf>
- [24] Slovenské porekadlo
- [25] Konfucius (550 – 478 pred našim letopočtom), filozof, mysliteľ, politik, štátnik Číny; <https://citaty-slavnych.sk/citaty/296549-konfucius-studuj-minulost-keby-si-chcel-predpovedat-buducnost/>
- [26] ibidem 23; str. 180 – 189

ADRESA AUTORA

prof. Dr. ing. Vladimír VALENT

University of Belgrade, Faculty of Technology and Metallurgy, Beograd | Београд, Serbia

mobile: 00381(0)643502799

e-mail: valent@tmf.bg.ac.rs ; v.valent2008@gmail.com

prof. Dr. ing. Vladimír VALENT